

Njuorggán skuvla
Ohcejoga giella
Nuorgamin koulu
Utsjoen kunta
22.5.2023

Nuorgamin koulun pohjoissaamenkielinen kielikylpyopetus

1 Kielikylpyopetus ja sen tavoitteet

Saamenkielinen kielikylpyopetus on valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisesti laajamittaista kaksikielistä opetusta. Nuorgamin koulussa toteutettu kielikylpyopetus seuraa valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa esitettyä Muu laajamittainen kaksikielinen opetus - opetussuunnitelmaa. Tällä tarkoitetaan esiopetuksessa alkavaa ja mahdollisesti perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jonka aikana osa opetuksesta järjestetään pohjoissaamen kielellä ja osa suomen kielellä. Nuorgamin perhepäiväkodin kielipesässä henkilöstö puhuu lapselle vain pohjoissaamea eli varhaiskasvatuksen opetus tapahtuu täysin yhdellä kielellä. Kielikylpyesiopetus järjestetään joko Nuorgamin perhepäiväkodin puolella tai Nuorgamin koulussa.

Pohjoissaamen kieli on tässä yhteydessä kielikylpykieli. Kielikylvyn keskiössä on saamen kielen elvytys ja tavoitteena vahvan toiminnallisen sekä suullisen että kirjallisen kielitaidon saavuttaminen. Kielikylpyopetuksen tavoite on, että oppilas on samanaikainen kielen oppija ja kielen käyttäjä.

Kielikylpyopetuksessa on ensisijaisen tärkeää toteuttaa saamelaispedagogiikkaa ja painottaa saamelaisia arvoja kasvatuksessa. Kahdeksan vuodenajan tunnusmerkkien ja vuodenaajoille tyypillisten tapahtumien ja toimien tarkastelu lukuvuoden aikana on merkittävä teema - saamelaiskulttuurin tuntemuksen lisääminen sekä syventäminen ovat mukana koko lukuvuoden ajan. Luonnon tarkastelu, luonnon muutosten seuraaminen, sään ja vuodenaikojen tunnistaminen ja seuraaminen, luonnossa liikkuminen ja perinteisten saamelaisten elinkeinojen tuntemus ovat myös olennainen osa oppimista ja opetusta. Saamelaistaiteen, symbolien, saamelaisen käsityön sekä eri materiaalien keräämisen, käsittelyn ja käytön maailmaan tutustutaan yhdessä. Perinteisiin saamelaisiin elinkeinoin, kuten esimerkiksi metsästykseseen, kalastukseen, keräilyyn, pienimuotoiseen maatalouteen ja

poronhoitoon tutustutaan vuodenaikojen mukana. Oppilaan omaa kotiseutu- ja kulttuurituntemusta syvennetään useita väyliä pitkin.

Valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet tulee saavuttaa jokaisessa oppiaineessa. Kielikylpyopetuksessa tuetaan oppilaan kulttuuri-identiteetin kehitystä ja sen syventymistä. Kielikylpyopetuksessa oppilaan kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen korostuu ja näin voidaan luoda perusta elinikäiselle kielten oppimiselle. Saamenkielisessä kielikylvyssä lapsi saa avaimet päästäkseen sisälle saamenkieliseen yhteisöön, jossa lapsen on mahdollista kuulla ja käyttää kieltä myös itse. Siten tärkeän tavoitteen eli toiminnallisen kaksikielisyyden on mahdollista toteutua ja lapsi on tällöin saavuttanut taidon toimia kahdella kielellä eri tilanteissa ja eri tarkoituksissa omassa arjessaan.

2 Kielikylvyn toteuttaminen

Kaikkia koulussa opetettavia oppiaineita pyritään opettamaan sekä kielikylpykielellä että suomen kielellä peruskoulun aikana, mutta ei kuitenkaan samanaikaisesti kahdella kielellä. Koulun opettajat toimivat oppilaille koulun opetuskielten ja kielikylpykielen kielellisinä malleina. Kielikylpyryhmässä kielikylpyopettajan rooli on pääsääntöisesti vahvasti yksikielinen eli pohjoissaamenkielinen. Tämä tarkoittaa sitä, että oppiaineen vaihtuessa voi vaihtua myös opettaja, jolloin kielelliset roolit säilyvät. Opetus voidaan järjestää myös yksi opettaja, kaksi kieltä - menetelmällä, tarpeen mukaan.

Sekä opetus että opetuksessa käytettävä opetusmateriaali pyritään pitämään saman kielisinä. Opetusmateriaali tulee arvioida jokaisen ryhmän tarpeisiin lukuvuosittain. Oppilaan tulee saavuttaa riittävä kielitaito, jotta hänen on mahdollista saavuttaa eri oppiaineiden tavoitteet. Oppilaan kielikylpykielen kehitystä seurataan ja tuetaan ensikielen kehityksen rinnalla, lukemaan ja kirjoittamaan opetetaan sekä pohjoissaameksi että suomeksi. Kielikylpykielellä toteutetun opetuksen määrän ollessa suuri on tarkkaan seurattava kielikylpyoppilaiden suomenkielisen käsitteiden hallinnan kehitystä sekä taitoa ymmärtää ja tuottaa vaativaa asiatekstiä eri oppiaineissa.

Oppilaita kannustetaan käyttämään kielikylpykieltä kommunikoidessaan kielikylpyryhmän opettajan sekä kielikylpyryhmän muiden oppilaiden kanssa. Kielikylpyopetuksen tulee tarjota oppilaalle turvallinen ja autenttinen tila käyttää kieltä. Kaksikielisyys huomioidaan koulun

toimintakulttuurissa ja sekä pohjoissaamea että suomea käytetään koulun arjessa myös varsinaisten oppituntien ulkopuolella.

Pohjoissaamen- ja suomenkielinen kielikylpyopetus järjestetään Nuorgamin koulussa yhdysluokkaopetuksena ja sitä voidaan järjestää vuosiluokilla 0.-6. Lapsen siirtyessä kielipesästä peruskouluun kartoitetaan lapsen kielelliset valmiudet nivelvaihepalaverissa yhdessä kielipesän henkilöstön ja kielikylpyopettajan kanssa. Nivelvaiheissa oppilaalla on mahdollisuus siirtyä saamenkieliselle tai suomenkieliselle luokalle, mikäli sen mahdollistavat edellytykset täyttyvät. Siirrosta toiselle luokalle aloitteen tekevät oppilaan huoltajat ja siirrosta päättää rehtori kuultuaan huoltajia ja opettajia. Siirtymisestä pidetään siirtopalaveri yhdessä kielikylpyopettajan ja tulevan luokan opettajan kanssa. Oppilaan siirtyessä alakoulusta yläkouluun eri sidosryhmät huolehtivat riittävästä tiedonsiirrosta oppilaan kaksikielisen opetuksen takaamiseksi tulevassa koulussa sovelletulla tavalla ja oppilaan kielitaidon kehittymisen varmistamiseksi.

Opetusta voidaan järjestää myös muiden opetusryhmien kanssa, esimerkiksi taito- ja taideaineissa ja joissakin lukuaineissa. Ryhmien yhdistäminen suunnitellaan yhteistyössä kielikylpyopettajan ja muiden ryhmien opettajien kanssa. Ryhmien yhdistämisessä otetaan huomioon oppilaiden kielelliset sekä sosiaalis-emotionaaliset tarpeet ja tavoitteet.

Kielikylpyoppilas tarvitsee huoltajiltaan paljon tukea kielellisellä matkallaan ja on siis toivottavaa, että perhe toimii määrätietoisesti taustalla lapsen kielikylvyn tukemiseksi. Kielikylpyopettaja tekee tiivistä yhteistyötä erityisesti kielikylpyoppilaan huoltajien kanssa sekä yhdessä varhaiskasvatuksen kielipesän opettajien ja koulun muun opetushenkilöstön kanssa. Toimiva viestintä koulun ja kodin välillä sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välillä on avainasemassa lapsen kielikylvyn tukemisessa ja sen tavoitteiden toteutumisessa.

Lapsella on perusopetuslain mukaisesti oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin välittömästi, kun tarve tuelle ja ohjaukselle ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta on seurattava säännöllisesti ja tarpeen ilmetessä tuki suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, oppilaan huoltajien, opettajien ja oppilashuollon kanssa. Oppilaan kielikylpykielen ja koulun toisen opetuskielen hallinnan kehitystä seurataan eri oppiaineissa kaikkien opettajien yhteistyönä sekä oppilaan itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin kautta.

Kielikylvyn pedagogiset painotukset koostuvat Utsjoen opetussuunnitelman 2016 Kaksikielinen opetus - kielikylpyluokkien opetussuunnitelman mukaisesti autenttisista kielenkäyttöympäristöistä, saamelaisesta paikallisesta kulttuurista ja monikulttuurisuudesta, ja näiden avulla pyritään luomaan oppilaslähtöisesti mahdollisimman hyvät puitteet tutustua

kielikylpykieleen sekä oppia ja käyttää kieltä aktiivisesti eri tilanteissa ja ympäristöissä.
(<https://peda.net/utsjoki/ol/1vojkkkl>)

3 Äidinkieli ja kirjallisuus kielikylpyopetuksessa

Muun laajamittaisen kaksikielisen opetuksen osalta voidaan paikallisesti päättää ja kuvata, mitkä äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän sisällöt opetetaan kielikylpykielellä ja mitkä koulun toisella opetuskielellä. Äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärän sekä kielikylpykielen tavoitteet ja sisällöt tulee tarkoin tarkastella ja sisältöjen opetus suunnitella yhteistyönä opettajien kesken tarvittaessa vuosittain ottaen huomioon kielikylpyoppilaiden ikätasoiset kielelliset tiedot, taidot ja tavoitteet. Ei ole mielekästä opettaa samoja sisältöjä kahteen kertaan kummassakin kielessä, vaan ennemmin keskittyä kielten keskeisiin ominaisuuksiin ja erityispiirteisiin, kuitenkin jättämättä osaa sisällöistä kokonaan käsittelemättä. Äidinkielen ja kirjallisuuden kaikki sisällöt täytyy tulla käsitellyiksi ja tavoitteet on oltava mahdollista saavuttaa. Keskeisten käsitteiden hallintaa ja kielten kehitystä seurataan kummassakin kielessä huomioiden samalla oppilaan ikä-, tieto- ja taitotaso.

1.-2.luokilla lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu sekä kielikylpykielellä että oppilaan äidinkielellä, ja tästä syystä kielikylpykielen oppimisen tueksi järjestetään riittävän monen oppiaineen opetus kielikylpykielellä, kuten taito- ja taideaineiden opetus ja mahdollisuuksien mukaan joidenkin lukuaineiden opetus.

4 Kielikylpykielen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain

Utsjoen kunnan kaksikielisen opetuksen opetussuunnitelmassa 2016 kuvataan kielikylpyluokille luokkakohtaisia kielikylpykielen tavoitteita seuraavasti:

4.1 Esikoulu

Lapsen kielellinen tietoisuus kehittyy leikkiessä, loruillessa, tarinoita kuunnellessa, laulaessa ja erilaisiin kielen muotoihin tutustuessa. Kielellinen tietoisuus luo pohjan luku- ja kirjoitustaidoille.

Lapsille asetetaan esiopetusvuoden alussa kehitys- ja oppimistavoitteet, jotka tehdään lapsista saadun aiemman tiedon, kehittymisen ja oppimisen sekä lasten mielenkiinnon kohteiden perusteella. Asetettujen tavoitteiden toteutumista

arvioidaan vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa. Huoltajille annetaan tietoa lapsen kehittymisestä ja oppimisesta pitkin vuotta keskustelujen kautta tai reissuvihkon tms. välityksellä. Esiopetusvuonna lasten kanssa harjoitellaan jatkuvaa suullista itsearviointia ja voidaan tehdä myös kirjallista itsearviointia.

4.2 Vuosiluokat 1-2

1.-2. luokkien aikana luodaan perusteet tulevien luokkien kielitaidolle ja -tietoisuudelle. Vuosiluokilla opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kielikylpykieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Oppilaille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta.

Oppilas oppii kertomaan asioista ymmärrettävästi kielikylpykielellä. Oppilas ottaa jo osaa keskusteluihin ja ymmärtää ohjeita. Oppilas tunnistaa pohjoissaamen kielen kirjaimet ja tietää vastaavat äänteet. Hän oppii tavuttamaan helpoimpia sanoja ja kirjoittamaan ne. Hän oppii lukemaan ja kirjoittamaan myös lyhyitä lauseita.

4.3 Vuosiluokat 3-6

Tavoitteena vuosiluokilla 3-6 on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Kielikylpykieltä käytetään aina kun se on mahdollista. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -

kulttuurisuuteen. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa.

Oppilas lukee sujuvasti ja ymmärtää lukemansa tarinat. Hän oppii käyttämään isoja kirjaimia, pisteitä ja muita välimerkkejä. Oppilas oppii kirjoittamaan lyhyitä kertomuksia, muita tekstejä ja tarinoita. Hän oppii nauttimaan lukemisesta ja ymmärtämään lukemaansa tekstiä. Oppilas oppii käyttämään sanakirjoja ja laittamaan sanoja aakkosjärjestykseen.

5 Kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden kielelliset tavoitteet

5.1 Vuosiluokilla 1-2 kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden kielelliset tavoitteet

5.1.1 Matematiikka

- osaa kertoa matemaattisista tehtävistä suullisesti ja kirjallisesti
- 1.lk: lukumäärät numeroalueella 0-100 saamen kielellä suullisesti ja kirjallisesti
- hallitsee yhteen- ja vähennyslaskujen termistön
- sanallisten tehtävien kuuntelu, myöhemmin niiden lukeminen itsenäisesti, ymmärtäminen ja laskeminen
- päässälasku - sanallisen tehtävän kuuntelu ja vastauksen antaminen saameksi suullisesti ja kirjallisesti
- osaa peruskäsitteitä geometriasta: piste, jana
- hallitsee termistön pituus, massa, tilavuus, aika, raha
- mittavälineisiin tutustuminen, termistön oppiminen
- ympäristöön ja luontoon liittyvä havainnointi, esim. lumensyvyys ja lämpötila, kuvailu suullisesti ja kirjallisesti
- 2.lk: lukujen nimeäminen lukualueella 0-1000
- kertolaskut ja kertotaulut 1-5 - termistön hallinta
- osaa nimetä ja selostaa jakolaskun, parilliset ja parittomat luvut
- osaa nimetä peruskäsitteitä geometriasta: murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma
- kaksi- ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen ja nimeäminen
- osaa nimetä keskeisimmät mittaussuureet: pituus, massa, tilavuus

- osaa nimetä mittausyksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma desilitra, litra, minuutti, tunti

5.1.2 Pohjoissaame

- kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstien ja sanaston avulla
- saamen kielen kirjainten tunnistaminen ja niiden oikeanlainen ääntäminen
- saamenkielisen tekstin sujuva lukeminen ääneen ja myöhemmin äänettömästi
- osaa tavuttaa saamenkielisiä sanoja
- erottaa vokaalit ja konsonantit
- osaa kirjoittaa aluksi sanatasolla, myöhemmin lyhyitä virkkeitä
- pystyy kuuntelemaan ääneen luettua tekstiä ja ymmärtää kuulemansa
- pystyy kertomaan lukemansa ja kuulemansa tekstin pohjalta kertomuksen omin sanoin
- on kiinnostunut saamenkielisestä kirjallisuudesta ja etsii itsenäisesti saamenkielistä kirjallisuutta esimerkiksi kirjastosta tai kirjastoautosta
- osaa kuunnella, kysyä, ilmaista itseään ja toimia ryhmässä eri-ikäisten kanssa saamen kielellä
- 2.lk: harjoittelee yksinkertaisia hakuja ja tekstinymmärtämistä
- 2.lk: oppii jakamaan tekstiä ja puhuttua kieltä lauseisiin, sanoihin ja äänteisiin

5.1.3 Ympäristötieto

- oman lähiympäristön ja pohjoisen elollisen ja elottoman luonnon tuntemus, kasvi- ja eläinlajiston nimeäminen saameksi
- säätilojen tunnistaminen ja nimeäminen
- kahdeksan vuodenajan tuntemus, perinteisten toimien nimeäminen: poroerotukset, porovuosi, hillan ja muiden marjojen keruu, sienestys, muu keräily, metsästys, kalastus

- kehonosien nimeäminen
- tunnetilojen nimeäminen
- osaa selostaa mitä on elämänkulku ja elämän vaiheet: lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus
- osaa kuvailla omaa ympäristöään kotona, koulussa, luonnossa suullisesti ja kirjallisesti
- osaa nimetä naapurivaltiot ja Saamenmaan sijoittumisen neljän valtion sisään

5.1.4 Elämäkatsomustieto

- ottaa osaa keskusteluun saamen kielellä ja pyrkii harjoittamaan hyviä keskustelutaitoja ryhmässä
- pyrkii ilmaisemaan ajatuksensa ja selkeään itseilmaisuuun
- osaa kertoa omasta itsestään ja perheestään
- osaa eritellä eri tunnetiloja ja nimetä niitä
- pyrkii erittelemään hyvän ja pahan, oikean ja väärän merkityksiä yhdessä keskustellen, termistön hallinta
- osaa nimetä oman ympäristönsä koti- ja kulttuuritaustoja ja näiden erilaisia elämäntapoja ja perinteitä
- oppii hyvien arvojen nimeämistä
- osaa nimetä lasten oikeuksia ja jo hieman eritellä niitä
- oppii kertomaan omista ominaisuuksistaan, haaveistaan, unelmistaan ja tavoitteistaan

5.1.5 Liikunta

- oppii kuuntelemaan ohjeistuksia ja toimimaan niiden mukaisesti
- oppii sopimaan yhdessä pelien ja leikkien säännöistä
- oppii ottamaan osaa leikkeihin ja peleihin
- oppii ilmaisemaan itseään saamen kielellä ilon ja murheellisten tunteiden osalta pelin ja leikin lomassa
- oppii liikunnallisiin harjoitteisiin, peleihin, musiikkiliikuntaan ja leikkeihin liittyvää sanastoa
- oppii kehollista sanastoa

- tutustuu piiri- ja laululeikkeihin
- oppii ja käyttää sisä- ja ulkoliikuntalajien sanastoa

5.1.6 Käsityöt

- osaa nimetä erilaisia pehmeitä (kankaat, verka, sisna, langat, suonilanka, villa, helmet, turkis, koipinahka, talja, kalannahka) ja kovia materiaaleja (puu, luu, sarvi, pahka, metallit, juuri, tinalanka)
- osaa nimetä erilaisia pehmeiden (neula, puikot, virkkauspuikko, ompelukone, nuppineula, äimä, sakset, jiekiö) ja kovien käsitöiden työvälineitä (vasara, saha, viila, puukko, taltta, naula, ruuvi, mutteri, pora, liima)
- osaa nimetä erilaisia käsitöiden tuotteita, kuten erilaiset sisnatyöt, nutukkaat, puu- ja pahkatyöt, vyöt, helmi- ja tinalankatyöt, gákti ja sen osat, sarvityöt, hopea- ja kultakorut.
- kuuntelee annetun ohjeistuksen, ymmärtää ja toimii sen mukaisesti
- osaa esitellä ja kuvailla omaa käsityötään, sen materiaaleja, muotoa, värejä ja ominaisuuksia

5.1.7 Kuvataide

- tuntee keskeisten materiaalien termistöä: värit, luonnonmateriaalit (puu, luu, kävyt, kivet, kasvit, simpukat), työvälineet (kynät, liidut, hiili, tussit, maalit, vesivärit, peitevärit, paperit, kartongit)
- tuntee keskeisten työvälineiden termistöä: sakset, liima, rei'itin, teippi, nitoja, pensselit, siveltimet
- osaa nimetä saamelaistaiteen ja -käsityön toimijoita ja symboleja

5.1.8 Musiikki

- osaa saamenkielisiä perinteisiä leikkejä, loruja ja lauluja
- osaa nimetä erilaisia oppitunneilla käytettyjä soittimia
- osaa nimetä saamelaismuusikoita

5.1.9 Uskonto

- osaa kuvailla itseään ja kertoa perheestään
- osaa kertoa erilaisista juhlista, pyhistä, niiden merkityksistä ja viettotavoista
- pyrkii kuvailemaan oikeaa ja väärää, hyvää ja pahaa
- ottaa osaa keskusteluun saamen kielellä ja pyrkii kehittämään hyviä keskustelutaitoja
- keskeisen termistön hallinta: erilaisten tunteiden nimeäminen, erilaiset juhlat ja pyhät, arkielämän sanastoa, erilaiset uskonnot, kirkko, kirkon työt

5.2 Vuosiluokilla 3-6 kielikylpykielellä opettavien oppiaineiden kielelliset tavoitteet

5.2.1 Matematiikka

- oppilas osaa käyttää jo aiemmin oppimiaan matemaattisia käsitteitä
- oppii ja osaa käyttää uutta matemaattista käsitteistöä: desimaaliluvut, jakaminen, kertominen 1-10, suuruusvertailut, päässälaskujen soveltavat tehtävät, murtoluvut, pyöristäminen, sulkeet, negatiiviset kokonaisluvut, laskin, lausekkeet, vaiheittain laskeminen
- oppii ja osaa käyttää uutta geometrian käsitteistöä: mittakaava, piiri, peilaus, symmetria suoran suhteen, ympyrän nimitykset, kulmien luokittelu, massan ja ajan yksiköt, arviointi, harppi, piirit ja pinta-alat, pituuden, pinta-alan ja massan yksikköjärjestelmät, suorakulmaisen särmiön tilavuus
- oppii ja osaa käyttää tilastoinnin käsitteistöä: pylväs- ja viivadiagrammi, koordinaatisto, prosenttilaskut, keskiarvo, todennäköisyys
- oppilas osaa suullisesti ja kirjallisesti perustella ratkaisujaan

5.2.2 Pohjoissaame

- oppilas rohkaistuu kielen käyttäjänä, oikeinkirjoitussäännöt osataan ja niitä vahvistetaan
- laajentaa ja monipuolistaa sanavarastoaan, vahvistaa yhdyssanojen oikeinkirjoitusta sekä siistiä käsialaa
- lukee erilaisia tekstejä
- harjoittelee viestijän ja kuuntelijan roolissa
- kehittää omaa kerrontaansa, esittää mielipiteitä, kysyy, jakaa ajatuksiaan
- harjoittelee pienimuotoista esiintymistä sekä suullisen esityksen pitämistä
- tekee ja pitää suullisia kirjaesittelyjä lukemistaan kirjoista
- osaa erottaa fiktiivisen ja ei-fiktiivisen tekstin toisistaan
- tutustuu saamelaiseen kirjallisuuteen
- tutustuu sanaluokkiin, harjoittelee verbiä, imperfektiä ja erilaisia persoonamuotoja
- tutustuu verkossa toimiessaan tekijänoikeuksiin ja harjoittaa konekirjoitustaitoaan (saamen kielen aakkoset)
- 5.-6.lk: oikeinkirjoituksen vahvistaminen, diftongien oikeneminen, astevaihtelu, verbien persoonamuodot ja kaikki aikamuodot, subjekti, predikaatti, objekti
- synonyymit, sanonnat, kielikuvat tulevat tutummiksi

5.2.3 Ympäristötieto

- paikallisen lajiston hallinta saamen kielellä: tunturien linnut ja kasvit, paikalliset hyötykasvit, tunturien eläimet, lajintuntemuksen lisääminen
- paikallisen elottoman ja elollisen luonnon tuntemus, paikannimistön ja eri luontonimitysten tuntemus
- turvallisen vesillä liikkumisen termistön, retkeilyn ja eräilyn termistön oppiminen
- oppilas osaa kuvailla pienimuotoista maataloutta, tunnistaa ja osaa nimetä saamen kielellä marjoja, sieniä ja muita luonnosta kerättäviä hyötykasveja

- avaruus- ja planetaarisen sanaston oppiminen ja hallinta, maapallon käsitteet ja niiden käyttäminen suullisissa ja kirjallisissa tuotoksissa
- käsitteiden tarkka hallinta ilmastonmuutoksen kuvailussa
- erilaisten kulttuurien kuvailu
- yhteyttämisen käsitteiden hallinta ja kuvailu
- käsitteiden hallinta terveellisten elämäntapojen, ihmisen kasvun- ja kehitysvaiheiden kuvaamisessa

5.2.4 Uskonto

- oppilas osaa soveltaa jo oppimaansa sanastoa puheessaan ja kirjallisesti
- osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään
- osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
- osaa kuvata opiskeltavien uskontojen pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet
- tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita

5.2.5 Kuvataide

- osaa soveltaa jo oppimaansa sanastoa ja oppii uutta sanastoa lisää uusien tekniikoiden myötä
- osaa etsiä tietoa saamelais- ja lappilaistaiteilijoista ja työstää löytämänsä tiedon pohjalta oman suullisen ja kirjallisen tuotoksen
- osaa analysoida erilaisia teoksia, niiden herättämiä tunteita ja olotiloja
- osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

- osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
- osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

5.2.6 Liikunta

- osaa kommunikoida selvästi peli- ja muissa suoritustilanteissa
- osaa soveltaa jo oppimaansa liikunnallista sanastoa ja kerää sitä lisää uusien lajien tulemisen myötä (juoksut eri tavoin, hyppäämiset eri tavoin, heittoharjoitukset eri välineillä, suunnistus, uudet palloilupelit, voimistelu)
- osaa kuvailla tuntemuksiaan liikuntatuntien erilaisissa tilanteissa
- osaa kysyä, ehdottaa ja suunnitella erilaisia pelitilanteita
- osaa kuvailla omia liikunnallisia harrastuksiaan ja omaa vapaa-ajan liikkumistaan

5.2.7 Käsityöt

- oppilas osaa soveltaa jo aiemmin oppimaansa sanastoa ja omaksua uutta
- oppilas osaa ideoida ja suunnitella käsityöprojektin mahdollisesti saamelaisen käsityöperinteen pohjalta
- osaa nimetä keskeisimpiä sekä perinteisiä työvälineitä ja työtapoja (ompelu koneella ja käsin, nahkatöiden ompelu äimällä, kudonta kävyllä ja tiuhdalla, kudonta sukkapuikoilla, palmikointi ja punonta, virkkaus)
- osaa selostaa käsityöprojektinsa etenemisen ja kuvailla valmistunutta käsityötä suullisesti ja kirjallisesti

5.2.8 Historia ja yhteiskuntaoppi

- osaa nimetä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille tyypillisiä piirteitä
- tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista

- osaa selittää omin sanoin historiallisia tapahtumia suullisesti ja kirjallisesti
- osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen, osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ja oikeusjärjestelmää ovat tärkeitä
- osaa kuvailla median merkitystä omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä
- osaa perustella omaan rahankäyttöön liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia kulutuspäätöksillä on

5.2.9 Kotitalous

- oppilas osaa nimetä saamen kielellä erilaisia välipaloja, iltapalasyötävää ja pieniä tarjottavia
- osaa nimetä mittoja, toistuvia keittiörutiineja (astianpesu, turvallinen työskentely, kattaminen, siivoaminen)
- osaa nimetä makeita ja suolaisia leivonnaisia
- osaa nimetä tunneilla käytetyt hedelmät, kasvikset, marjat ja muut raaka-aineet
- osaa kertoa suullisesti ja kirjallisesti mitä hän on tunneilla valmistanut ja miten kyseinen ruoka valmistettiin

6 Kielikylpyopetuksen osuus tuntimäärästä

Kielikylpyopetuksesta kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus on koko ohjelman ajan Utsjoen kunnassa vähintään 50 %. Kielikylpyopetuksen osuus lasketaan vuosittain vuosiluokan opetuksen kokonaistuntimäärästä. Utsjoen sivistyslautakunnan hyväksymä tuntijako on kielikylpyopetuksen osuuden pohjana ja kielikylpyopetuksen osuus tarkistetaan keväällä jokaisen luokka-asteen ja opetettavan oppiaineen osalta erikseen. Tarkastuksen ja mahdollisten muutosten jälkeen tuntijako hyväksytään koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

7 Kielikylpyluokkien perusopetuksen tuntijako

Kielikylpykielen osuus tarkastellaan oppiainekohtaisesti lukuvuosittain. Tärkeää on tarkoin pohtia, että mitkä oppiaineet tai sisällöt ovat mielekkäitä opettaa kielikylpykielellä ja mitkä oppilaan äidinkielellä. Lisäksi huomioidaan, että mitkä oppiaineiden sisällöt tai niiden osat ovat erityisen hyödyllisiä opettaa kielikylpykielellä tai oppilaan äidinkielellä. Tällöin voidaan auttaa oppilasta saavuttamaan riittävät toimintavalmiudet ympäröivässä yhteisössä. Syksyllä 2023 1.luokan kielikylpyopetus jatkuu kielikylpyesiopetuksen jälkeen Nuorgamin koulussa alla luetellun listan mukaisesti. Myöhempien luokkien kielikylpytuntien osuuksia tarkastellaan alla olevan listan pohjalta ja järjestetään mahdollisuuksien mukaan.

7.1 Esiopetus

Opetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan enimmäkseen pohjoissaameksi, kuitenkin vähintään 50 prosenttisesti. Nivelvaihepalaveri pidetään ennen siirtymistä kielipesästä esikouluun. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma 2009 sekä Utsjoen kunnan esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma 2016 ovat velvoittavat ja ohjaavat asiakirjat. Vh on lyhenne viikkotunnista. Taide- ja taitoaineiden valinnaisaine aloitetaan 3.luokalla. A2-kieli voidaan valita jo alkaen 1.luokalta.

7.2 Alkuopetus, 1.-2.luokat

7.2.1 1.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 5 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 3 vh saameksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 2 vh saameksi
- elämänskatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 1 vh saameksi
- englanti (eanglasgiella) 1 vh mahdollisesti saameksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 1 vh suomeksi
- liikunta (lihkađeapmi) 2 vh saameksi
- käsityöt (duodji) 2 vh saameksi
- A2-kieli (válljenávnnas) 1 vh mahdollisesti saameksi

Yhteensä 20/21 viikkotuntia

7.2.2 2.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 5 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 3 vh saameksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 2 vh saameksi
- elämänkatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 1 vh saameksi
- englanti (eangalasgiella) 1 vh mahdollisesti saameksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 1 vh suomeksi
- liikunta (lihkadeapmi) 2 vh saameksi
- käsityöt (duodji) 2 vh saameksi
- A2-kieli (valljenávnnas) 1 vh mahdollisesti saameksi

Yhteensä 20/21 viikkotuntia

7.3 3.-6.luokat

7.3.1 3.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 4 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 3 vh saameksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 3 vh saameksi
- elämänkatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 2 vh suomeksi
- englanti (eangalasgiella) 2 vh suomeksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 2 vh saameksi
- liikunta (lihkadeapmi) 2 vh suomeksi
- käsityöt (duodji) 1 vh saameksi
- A2-kieli (valljenávnnas) 1 vh mahdollisesti saameksi

- valinnaisaine (valljenávnas) 1 vh mahdollisesti saameksi

Yhteensä 23/24 viikkotuntia

7.3.2 4.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 3 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 4 vh saameksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 3 vh saameksi
- elämänskatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 1 vh suomeksi
- englanti (eaŋgalasgiella) 2 vh suomeksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 1 vh saameksi
- liikunta (lihkadeapmi) 2 vh saameksi
- käsityöt (duodji) 1 vh saameksi
- A2-kieli (valljenávnas) 1 vh mahdollisesti saameksi
- valinnaisaine (valljenávnas) 2 vh mahdollisesti saameksi
- historia ja yhteiskuntaoppi (historjá ja servodatoahppa) 1 vh suomeksi

Yhteensä 23/24 viikkotuntia

7.3.3 5.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 4 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 4 vh suomeksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 2 vh saameksi
- elämänskatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 1 vh suomeksi
- englanti (eaŋgalasgiella) 3 vh suomeksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 1 vh saameksi

- liikunta (lihkadeapmi) 2,5 vh suomeksi
- käsityöt (duodji) 1,5 vh saameksi
- A2-kieli (valljenávnas) 1 vh mahdollisesti saameksi
- valinnaisaine (valljenávnas) 2 vh mahdollisesti saameksi
- historia ja yhteiskuntaoppi (historjá ja servodatoahppa) 2 vh saameksi

Yhteensä 26/27 viikkotuntia

7.3.4 6.luokka, opetettavat aineet

- saamen kieli ja kirjallisuus (sámegiella ja girjjálašvuohta) 4 vh saameksi
- suomen kieli ja kirjallisuus (suomagiella ja girjjálašvuohta) 2 vh suomeksi
- matematiikka (matematihkka) 4 vh saameksi
- ympäristötieto (biras- ja luonddodiehtu) 2 vh saameksi
- elämänskatsomustieto/uskonto (eallinoaidnodiehtu/oskkoldat) 1 vh suomeksi
- englanti (eaŋgalasgiella) 2 vh suomeksi
- musiikki (musihkka) 1 vh suomeksi
- kuvataide (govvadáidda) 1 vh saameksi
- liikunta (lihkadeapmi) 2,5 vh saameksi
- käsityöt (duodji) 1,5 vh saameksi
- A2-kieli (valljenávnas) 1 vh mahdollisesti saameksi
- valinnaisaine (valljenávnas) 1 vh mahdollisesti saameksi
- historia ja yhteiskuntaoppi (historjá ja servodatoahppa) 2 vh saameksi
- ruotsi (ruoŋtagiella) 2 vh suomeksi

Yhteensä 26/27 viikkotuntia

8 Kielikylvyn kohdeoppilaat ja kielikylvyn pääsemisen perusteet

Kielikylvyopetus on tarkoitettu niille oppilaille, joilla pohjoissaame ei ole niin sanottu kotikieli eli he eivät puhu pohjoissaamea äidinkielenään, mutta perheet toivovat lapsensa kasvavan kaksikieliseksi. Kielikylvyluokalle pääsemisen perusteena on osallistuminen pohjoissaamenkieliseen kielipesään tai esiopetukseen. Pohjoissaamenkielinen kielipesä antaa

lapselle erittäin hyvät valmiudet osallistua kielikylpyesiopetukseen ja jatkaa siitä eteenpäin kielikylpyluokalla peruskoulussa.

Tapauskohtaisesti voidaan erikseen hyväksyä kielikylpyopetukseen mukaan myös sellainen oppilas, joka ei ole ollut varhaiskasvatuksessa kielipesässä eikä pohjoissaamenkielisessä esiopetuksessa, mutta hänellä on silti olemassa edellytykset osallistua kaksikieliseen opetukseen. Kielikylpyyn ottamisesta päättää kunnan sivistystoimenjohtaja.

Tilanteessa, jossa oppilaan äidinkieli ei ole mikään koulun opetuskielistä on erityisellä varovaisuudella huolehdittava siitä, että hän saavuttaa riittävän kielitaidon koulun opetuskielissä.

Nuorgamin koulun kielikylpyluokka on perustettu vuoden 2021 syksyllä omana yhdysluokkanaan.

9 Kielikylpyopetuksen hyödyt oppilaalle

Laadukkaasta kaksikielisestä opetuksesta on lukuisten tutkimusten mukaan oppilaalle runsaasti hyötyä: 1) oppilaan episodinen ”mitä, miksi ja milloin” ja semanttinen ”miten tai kuinka” muisti kehittyvät, 2) oppilaan kielitietoisuus lisääntyy eli oppilas pystyy tarkastelemaan kieliä etäältä, kuinka ne rakentuvat ja toimivat ja jopa vertailemaan niitä, 3) toiminnanohjaustaidot ja itsesäätelytaidot kehittyvät (ottaen huomioon, että nämä taidot on opetettu oppilaalle) ja 4) oppilaan ajattelun taidot kehittyvät eli hänen kykynsä ajatella asioista yli kulttuuristen rajojen auttaa oppilasta saamaan helpommin uusia näkökulmia, koska hän ymmärtää eri kieliä ja kulttuureja. Nämä taidot on tutkimusten mukaan todettu paremmiksi kuin yksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden taidot. Lisäksi uuden kielen oppiminen helpottaa tulevaisuudessa oppia lisää kieliä.

Kielikylpyluokassa oppilasryhmän pysyessä samana oppilaat voivat olla toistensa luokkatovereina koko alakoulun ajan, jolloin tuttu ryhmä ja oppilaan oma ja kaikkien yhteinen tavoite oppia kieltä voivat tukea oppilaiden kielenoppimista. Kielipesässä oppilas saa riittävät eväät jatkaakseen kielikylvyssä peruskoulun puolella, eikä oppilas koe liiallista painetta osallistua opetukseen, koska saamen kieli ei ole hänelle täysin tuntematon. Jo alkuopetuksessa oppilas oppii kirjoittamaan ja lukemaan kahdella kielellä, jolloin saamen kielen kirjoitusasu tulee tutuksi jo varhain. Oppilaalle saamen kieli muodostuu tutuksi ja luontevaksi kieleksi puhua, kirjoittaa, lukea ja kuunnella ja jonka avulla paitsi hankkia tietoa myös keskustella omaa elämää koskevista aiheista sekä maailmanlaajuisista teemoista.

Koko alakoulun ajan kestävä kielikylpy ja yläkoulussa jatkettu kielikylpykielen opiskelu antaa oppilaalle mahdollisuudet oppia kielikylpykieli äidinkielen tasoisesti. Tähän oppilas tarvitsee omalta perheeltään ja muulta lähipiiriltä paljon tukea, johon perheen on oltava valmis sitoutumaan koko peruskoulun ajaksi. Mitä useammat aikuiset kommunikoivat lapsen kanssa myös koulun ulkopuolella kielikylpykielellä, sitä varmemmin lapsi saa sen kuvan, että kyseistä kieltä on hyväksyttävää ja kannattavaa käyttää myös vapaa-ajalla eri tilanteissa. Tavallisessa arjessa kielikylpykielen kuuleminen, näkeminen, lukeminen ja sen aktiivinen käyttö ovat ensiarvoisen tärkeitä keinoja vahvistaa lapsen positiivista suhtautumista kielikylpykieleen. Positiiviset kokemukset kielikylpykielessä luokan ja koulun ulkopuolella ovat hyvin merkittäviä oppilaan kielen oppimisen kannalta.

Koko elämän läpi kestävä kielen tai kielten oppiminen on tavoitteellista ja elämää rikastuttavaa. Monikielisyys nähdään nykypäivänä erittäin hyödylliseksi, eikä useiden kielten opiskelua käsitetä niinkään oppilasta hämmentävänä tai eri kieliä ja niiden oppimista sekoittavana toimintana. Monikielisen lapsen kielellistä kehitystä tukee muun muassa monikielinen, rikas kielellinen aines eli esimerkiksi kirjallisuus ja muu materiaali.

Kielikylpyopetuksen myötä oppilas oppii kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia omassa ympäristössä ja samalla oppilaan ymmärrys sekä arvostus omaa kieli- ja kulttuuritaustaa kohtaan kasvaa. Oman kieli- ja kulttuuritaustan merkitys paitsi itselle myös yhteisölle, yhteiskunnalle ja muille alkuperäiskansoille saa lisää arvoa. Oppilas oppii arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja. Kielikylpyopetuksessa oppilaan oman saamelaisidentiteetin tuntemus syvenee.

Saamelaiden kotiseutalueella sijaitseva Utsjoki on Suomen kunnista ainoa kunta, jossa enemmistö väestöstä on saamelaisia. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen piirissä onkin valtaosa Utsjoen kunnan lapsista ja nuorista. Täten saamen kielen säilyttäminen elinvoimaisena tuleville sukupolville on kunnan varhaiskasvatukselle ja opetustoimelle varsin tärkeä ja vastuullinen tehtävä. Utsjoen saamen kielen tila on kokenut osansa suomen kielen saavuttua pohjoiselle rajalle. Saamen kieli on jo vuosikymmeniä sitten vaihtunut miltei kokonaan suomen kieleen Nuorgamin kylällä, mutta nykyisin on tapahtumassa positiivista muutosta pohjoissaamen hyväksi: Nuorgamin perhepäiväkotiiin perustettu pohjoissaamenkielinen kielipesä on aloittanut toimintansa vuonna 2017 ja pohjoissaamenkielinen kielikylpyluokka on perustettu yhdysluokkana Nuorgamin kouluun syksyllä 2021. Pohjoissaamenkieliset kielipesät toimivat Utsjoen kunnassa lisäksi Karigasniemellä sekä Utsjoen kirkonkylällä.

Saamen kielen takaisinottaminen on pitkän aikavälin, suurta työpanosta yksilöltä, yhteisöltä ja yhteiskunnalta vaativa prosessi, mikä kantaa kunnolla hedelmää myöhemmin vuosien kuluttua. Kielikylpyoppilaan kieli kehittyy ja vahvistuu jatkuvasti, vaikka hän ei kielikylpykieltä vielä puheessaan aktiivisesti käyttäisikään ensimmäisinä kouluvuosinaan - eikä pidä huolestua, vaikka peruskoulun päättyessäkin kielen puhuminen olisi yhä niukkaa. Lapsen saamen kielen kehitys ja vahvistuminen vaatii pitkäjänteisen yhteisön tuen ja kannustuksen. Täten oppilaan elämässä vaikuttavien aikuisten tärkeä tehtävä on luoda hedelmällinen kieliympäristö uudelle saamen kielen puhujalle. Tämän ympäristön pitää olla opettava ja turvallinen ja tarjottava riittävästi sosiaalista vuorovaikutusta, kuitenkin samalla ottaen huomioon lapsen kielellisen kehityksen taso. Lapsen kielellinen itsetunto tulee rakentaa vahvaksi, jotta hän ymmärtää, että saamen kieli ei ole heikompi tai huonompi kieli kuin valtakieli.

Lähteet

- Arola, L. 2020. *Selvitys saamenkielisen opetus- ja varhaiskasvatushenkilöstön saatavuudesta ja koulutuspoluista*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:30.
- Díaz-Pérez, W., Frigols Martín, M.J., Langé, G., Marsh D., Pavón Vázquez, V., Trindade, C. 2020. *The Bilingual Advantage: The Impact of Language Learning on Mind & Brain*. Jyväskylä: EduCluster Finland, University of Jyväskylä Group.
- Hirvonen, N. & Magga, M. 2019. *Vuotson koulun saamenkielisen kielikylpyopetuksen opetussuunnitelma*. <https://peda.net/sodankyla/koulujen-sivut/vuotso/lis/lis/oahppopl%C3%A1na> Luettu 12.2.2023
- Kaksikielinen opetus. Opetushallitus. 2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kaksikielinen-opetus> Luettu 12.11.2022
- Keskitalo, B., Määttä, K. & Uusiautti, S. 2013. *Saamelaispedagogiikan aika*. Yhteiskuntapolitiikka 78.
- Mikä on kielipesä? Saamelaiskäräjät. 2023. <https://www.samediggi.fi/toiminta/saamen-kieli/kielipesa/mika-on-kielipesa/> Luettu 3.2.2023
- Onko kieli kotona? Saamelaiskäräjät. 2020. https://www.samediggi.fi/wp-content/uploads/2021/02/OnkoKieliKotona_FI.pdf Luettu 22.4.2023
- Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Luettu 12.11.2022
- Saamelainen varhaiskasvatussuunnitelma. 2009. [https://peda.net/sodankyla/varhaiskasvatus/nimet%C3%B6n-f97c/svsp:file/download/172c889d3ab0014e055bc3c17f09a2d0bac7e04c/Saamenkielinen%20varhaiskasvatussuunnitelma%20\(suomeksi\).pdf](https://peda.net/sodankyla/varhaiskasvatus/nimet%C3%B6n-f97c/svsp:file/download/172c889d3ab0014e055bc3c17f09a2d0bac7e04c/Saamenkielinen%20varhaiskasvatussuunnitelma%20(suomeksi).pdf) Luettu 22.4.2023
- Suomi, M. 2021. *Tähtikunnan koulun saamenkielisen kielikylpyopetuksen opetussuunnitelma*. <https://peda.net/sodankyla/koulujen-sivut/ukkl/saamenkielinen-kielikylpyopetus> Luettu 6.11.2022
- Utsjoen kunnan esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma. 2016. <https://peda.net/utsjoki/ol/esiopetus-luonnos2/epol2> Luettu 16.4.2023
- Utsjoen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma. 2016. *Luku 10: Kaksikielinen opetus*. <https://peda.net/utsjoki/ol/1vojkkkl> Luettu 11.2.2023
- Utsjoen kunnan pohjoissaamenkielisten kielipesien varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. <https://www.utsjoki.fi/wp-content/uploads/2019/07/82018.pdf> Luettu 6.11.2022
- Äärelä, R. *Saamenkielisen kielikylvyn toteutus kielipesissä*. <http://agon.fi/article/saamenkielisen-kielikylvyn-toteutus-kielipesissa/> Luettu 4.2.2023